

כ"י מנחם 3088
ג' דרגות בנותני הצדקה

253

"זאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת" וכת, ו

בחדושי רבינו אפרים וכן בחידושי המהרי"א כתבו: שלשה דרגות יש בנותני צדקה - והייב וכס"ף ונחושי"ת. הדרגה המעולה היא - העושים צדקה בכל עת, והוא בחינת זהב ר"ת זה הנותן בריא. דרגה ב': שבלא סיבה ומסובב אינו נותן שום צדקה, רק כאשר אחד מבייב חולה וכדומה או פותח את ידו, אדם זה בבחינת כסף היינו ר"ת כשרואה שכנה פותח. דרגה ג': אמילו כאשר יש חולה בביתו אינו נותן מאומה לצדקה, משום שתולה הכל בדרך הטבע, אולם כשהוא בעצמו חולה ונוטה למות והרופאים נאשו לחייו, אז מצוה לכייב שיתנו צדקה עבורו, כי מה יתרון לו ברכושו, זאת מידה גרועה בבחינת נחשת ר"ת נתינת חולה שאומר תנו.

(1)
3114
השנה

משכן לגעגוע

פרשת תרומה לל

(2)
המבשר
שמעכם

הרמב"ן, בפתח דבריו על פרשת תרומה, עוסק בביאור מהות המשכן ותכליתו. הוא מסביר כי המשכן מהווה המשך לגילוי השכינה במעמד הר סיני, ומאפשר הופעה אלוקית תמידית במחנה בני ישראל:

וסוד המשכן הוא, שיהיה הכבוד אשר שכן על הר סיני שוכן עליו בנסתרו. וכמו שנאמר שם (שמות טו טו): "וישכן כבוד ה' על הר סיני", וכתוב (דברים ה כא): "הן הראנו ה' אלהינו את כבודו ואת גדלו", כן כתוב במשכן: "וכבוד ה' מלא את המשכן" (והק' טו לד). והוכיז במשכן שני פעמים וכבוד ה' מלא את המשכן, כנגד "את כבודו ואת גדלו", והיה במשכן תמיד עם ישראל הכבוד שראה להם בהר סיני. ובנא משה היה אליו הכבוד אשר נדבר לו בהר סיני...

בהר סיני התעלו בני ישראל למעמד גבוה ועליון מאוד, בו נפתחו שערי שמים ממש, וזכו כולם כאחד לראיית פני מלך, להשגה גבוהה ולדבקות עצומה. במעמד זה נפגש עם ישראל עם היסודות העליונים, שאמנם גם בשיא המעמד נשארו בסתר - "כי לא ראייתם כל תמונה" (דברים ד טו) - אך עם זאת חוו הם נגיעה, זיקה, פגישה פנים בפנים של כנסת ישראל עם הקדוש ברוך הוא.

מעמד זה לא היה לריק, שהרי מתוכו ניתנה התורה לבני ישראל; אך גם לאחר שקיבלו ישראל את פריז המעשי של מעמד הר סיני, בדמות התורה והמצוות, לא היה בזה כדי לספק את המיית לכס. התורה היא אמנם אוצר נהדר, חמדה גוזה, אך היא לא מתחזרת את העם לספגש עליון שאותו חוו. מי שחווה ספגש שכזה איננו יכול לחזור למציאות

הגורמלית, אלא הוא מרגיש כתוכו דחיפה ורצון לחזור לשם, לאותו מעמד ולאותו מפגש. עם ישראל לא יכול היה להתפק בתורה שניתנה בידו, הוא חש צורך להיפגש שוב עם המקור שלה. ממד זה נותר חסר מן התורה, ועל כן היה צורך בגורם אחר, שיעניק לעם את היכולת לחזור ולחוות את הפגישה המרוסמת עם השכינה.

(3)
20

המשכן הוא הפתרון. בכוחו של המשכן לעורר את חוויית המפגש של עם ישראל עם הקדוש ברוך הוא כבהר סיני, בכל פעם מחדש. המשכן הוא מקום שכינתו התמידית של הקדוש ברוך הוא, גם לאחר מעמד הר סיני. כמו ההר הבווער באש, עומד גם המשכן במרכז המחנה, כשסביב לו חונים כל שבטי ישראל - וכל השקיקה והכיסופים שלהם מופנים כלפיו.

השכינה במשכן - נסתרת

אך עדיין יש הבדל בין המפגש עם השכינה בהר סיני ובין המפגש שבמשכן. ההבדל היסודי הוא שבמשכן שורה השכינה באופן נסתר, כקברי הרמב"ן: "שיהיה הכבוד אשר שכן על הר סיני שוכן עליו בנסתרי". אמנם גם במעמד הר סיני לא ראה עם ישראל כל תמונה, כאמור, אך בכל זאת הייתה שם התרחשות ממשית, שבה כל העם התעלה וחווה את הלגיטימציה בשכינה. במשכן אין זה כך. את המשכן העם יכול לראות, אך אין לו רשותו לגעת בו ובמה שבתוכו. המשכן נוכח, המשכן נמצא, אך חובה מוחלטת של שמירת מרחק מפרידה בינו ובין ישראל.

מצב זה יוצר שתי תנועות מנוגדות: מצד אחד, אפשר לחוש סביב המשכן את המשכו של מעמד הר סיני, כך שהחווייה המרוסמת כל כך יכולה עתה לבוא לידי ביטוי גם בחיי היומיום. מצד שני, הריוק מהמשכן יוצר תחושה שלא ניתן לחוות שנית את אותה רמה גבוהה של נגיעה, וכך תחושת אי-הסיפוק התמידית עודנה קיימת.

נקודה נוספת מייחדת את המשכן לעומת מעמד הר סיני: בשונה מההתגלות האלוקית שהופיעה מלמעלה, ללא התערבות ומעשה מצד

ישראל, ההתגלות שבאה מהמשכן באה כתוצאה מעבודתו. כפי שפותחת הפרשה, בני ישראל הצטוו לתת תרומה לבניית המשכן, כך שהוא נבנה כשלכל אחד יש חלק בו. המשכיות המפגש עם השכינה אפשרית רק מתוך נדיבות הלב של ישראל, מתוך ביטוי של הכמיהה הפנימית להתרוסם כלפי מעלה. על כן השראת השכינה במשכן היא תוצאה של מעשי עם ישראל, וגם לתחתונים יש חלק בה.

העגל מגשים ומצמצם, המשכן בונה געגוע

אדם מתגעגע לרוח הגדולה שהפיחה בו חיים. אם לא יצליח להתרוסם באופן הנכון, יבנה לו עגל, תבנית חומרית נמוכה שאמורה לממש את הרוח הגדולה שהוא מבקש. הכיסופים של עם ישראל אחרי מעמד הר סיני היו חוקים כל כך, עד כדי תחושת צורך ליצור מפגש ממשי מיד, ולכן עשו הם את העגל - כדי שיהיה להם כמה לגעת. כך יהיה ביטוי לרצון העז שלהם, גם אם יהיה זר או מנוכר.

2

פ' א'

אך המחשבה שאפשר להגשים את הרוח על ידי צלם מוחשי - בטעות יסודה. בהר סיני לא ראינו תמונה ולא נגענו בדבר ממש כלל, לכן עם ישראל הצטווה שלא לבנות פסל אלא משכן. המשכן בונה בקרבנו גישה שונה לחלוטין: עניינו הוא לפתח דווקא את הנענוע. אנו רואים את השכינה שורה, ויכולים מעט להתקרב אליה, אך במהותה היא מאוד נסתרת, וזו איננו יכול להיכנס אל הקודש. המשכן מכיל בקרבו את שתי התנועות, מצד אחד קומן מפגש ומצד שני מותר את האדם במצב תמיד של בקשה וחיפוש. האדם נוגע ולא נוגע כאחד, חווה אך אינו יכול לממש את החוויה עד תום.

ובתוך תוככי המשכן נמצאים הכרובים, המסמלים את כנסת ישראל והקדוש ברין הוא, ופניהם איש אל אחיו. רוצים הם לראות זה את זה, ומעוניינים בקשר, אך במהותם הם נשארים מרוחקים. מביטים זה בזה ואינם יכולים לגעת זה בזה. זהו עניינו של המשכן. שלא כמו העגל, הוא בונה בנו את יסוד הנענוע, את הכיסופים שאינם באים לידי מימוש. אנו

כל הזמן מתקרבים, חווים ונמששים, אך לא מגשימים ולא נוגעים לגמרי. נשארים בנענוע תמידי ובלתי פוסק.

ו' שרי אלמים

בשאמרו ישראל נעשה ונשמע, מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה (תנא רבי אליהו רבה פרק י"ז).

מדורש זה הוא מדרש פליאה, אשר כבר נשברו עליו קולמסים הרבה, וגם אני אענה את חלקי בעזרת השי"ת. ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו (כו, ט). פירש רש"י: וכן תעשו - לדורות. והקשו המפרשים, שלכאורה לא היה ציווי זה לדורות, כי אפילו בבית המקדש היו שינויים בעשיית הכלים. ובזמן הזה, שבעונותינו והרבים, אין משכן ואין מקדש, איננו עושים הכלים כלל, ואם כן האין שייך לומר יכן תעשו לדורות.

ועשו ארון עצי שטים וגו' ונתת אל הארון את העדת אשר אתן אליך (שם פסוק י; טו). פירש רש"י שעדת היינו התורה, וצריכים להבין למה התורה נקראת עדות. ועשית שנים כרובים זהב וגו' ואל הארון תתן את העדת אשר אתן אליך (שם פסוק יח; כא). כתב רש"י: לא ידעתי למה נכפל, שהרי כבר נאמר ונתת אל הארון את העדות.

ואתא במדרש פליאה (הובא בחתם סופר^ה), חד אמר שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד (דברים ו, ד), זה כלל

ב' ז' ט' א'

שם לכאורה היה צריך לומר ויתנו, כיון שאין כושר אלא מאת אשר ידבנו לבו. ונראה להוא למה שבארתי שהקב"ה לא רצה שיבנו המשכן אלא מאלו שנודבים מהמת שיוצאים שאין הכסף והזהב שלהם אלא של הקב"ה, שלו הכסף והזהב רק שנתן בידו לסקות, ושיחיה בידו שלא ליתן, ונמצא כשנתן אינו נתן בהקב"ה אדם שנתן מהנה משלו אלא כפניה להבאים ליקח את דבר שאינו שלו, והמצא שהוא כלוקחים ממנו בעצמם ולא כנותן להם, וכן בארתי בתרומה בהא דמתייג אינו מסווג לקנות אגב קרקע [כ"ט יא ב] שהיא מטעם שאין התורה כנותן וספקה אלא כפניה לפתן ליקח את שלו, ובמשכן הוא קפיד בדוקא, וסמו שאמר דוד בנדבה ישראל לקדש ומיד נתנו לך (דהיא כט יד). ומה יש לכל אדם ללמד גם בצדקה להחטיב שנתנו לצדקה את שאינו שלו שיחשב כלקיחה.

גדול בתורה. וחד אמר ואהבת לרעך
 כמוך (ויקרא י"ח, י"ח) זה כלל גדול בתורה.
 וחד אמר את הכבש האחד תעשה בבקר
 ואת הכבש השני תעשה בין הערבים
 (מסוכר כ"ה, ד) זה כלל גדול בתורה. עמד
 בן עזאי על רגליו ואמר כן מסתבר,
 שהרי נאמר ככל אשר אני מראה אותך
 את חבנית המשכן ואת חבנית כל כליו
 וכן תעשו (שמות כ"ה, ט) ע"כ.

שהתנהגות שלהם היא להיפך,
 שמקפידים מאד בענינים שבין אדם
 לחבירו אבל בענינים שבין אדם למקום
 מתנהגים בקלות. גם מציעו בני אדם
 שמקפידים מאד בכל התחומים, בין
 אדם למקום ובין אדם לחבירו, אבל
 כשנמצא האדם בינו לבין עצמו ואין מי
 שרואה במעשיו, אזי מורה היתר לעצמו
 להקל במקום שאמרו להחמיר.

המדרש הזה צוח ואומר דרשוני
 וחיו, שהרי שתי השיטות
 הראשונות אפשר להבין, מאחד שישמע
 ישראל היא האמונה בה', וכן ראהבת
 לרעך כמוך' שהיא אהבת ישראל,
 הם יסודות התורה. אבל השיטה
 השלישית תמוהה, איך ניתן להיאמר
 שאת הכבש האחד תעשה בבקר' הוא
 מיסודות התורה. ובמיוחד קשה, שהרי
 נראה שהמדרש מטיק להכריע כשיטה
 השלישית התמוהה, כמו שאמרו ז"ן
 מסתבר. גם הראיה שהביא בן עזאי
 לשיטה השלישית מן הפסוק 'ככל אשר
 אני מראה אותך וגו'', אינו מובן כלל.

הנה כל זה נמשך מטעות השכיחה
 בענין היהדות בכלל, דהיינו,
 שמגבילים בני אדם את היהדות לאמר,
 שהיא דת הדורשת התנהגות מיוחדת
 להיות 'שומר תורה ומצוות'. ועל כן
 חושבים שהכרירה בידם לבחור
 לעצמם, לשמור או לעשות את המצוות
 או הענינים הנראים יותר חשובים
 בעיניהם ולהקל בהשאר.

ואפשר לומר, דהנה יש בני אדם
 שזהירים מאד בענינים שבין
 אדם למקום, כמו לימוד התורה, שמירת
 שבת, מאכלות אסורות וכדומה. אבל
 בענינים שבין אדם לחבירו, כמו אונאת
 מסון ואונאת דברים, לשון הרע
 וריביות, רבית וגזל עכו"ם, אינם
 מוקדקים כל כך. וכן יש בני אדם

אבל האמת יורה דרכו, שאין השי"ת
 דורש מאתנו רק מה שעלינו
 לעשות, אלא מה שעלינו להיעשות.
 השי"ת דורש מכל אחד ואחד מישראל
 להיעשות משכן לשכינתו ית', כמו
 שכתוב (שמות כ"ה, ח) 'ועשו לי מקדש
 ושכנתי בתוכם'. ומדקדק האלשי"ך
 הקדוש, שלא נאמר 'כתוכו' שהיה
 במשמעות שישכון במקדש שיעשו,
 אלא נאמר בתוכם שמשמעו שרצון
 השי"ת הוא לשכון בתוך כל אחד ואחד
 מישראל. אבל כדי שיקיים ושכנתי
 (בתוכם) דרוש שיוקדם לזה 'ועשו לי

תרון
 מקדי
 מקדי
 ונה
 עצמו
 אדם
 בספר
 ראוי
 הבר
 שמי
 השי
 ואי
 הרג
 וזה
 'מו
 אח
 תכ
 שז
 הג
 מו
 מו
 מו
 לנ
 בו
 ט
 'ו
 ע
 ב
 "

שרי אלפים

היא להיפך, ים שבין אדם בין אדם למקום וצנינו בני אדם התחומים, בין לחבירו, אבל עצמו ואין מי היתר לעצמו ולהתמיד.

זנות השכיחה בכלל, דהיינו, היהדות לאמר, הגות מיוחדת צוחה. ועל כן בידם לבחור ות את המצוות יותר חשובים השאר.

שאיך השי"ת מה שעלינו ינו להיעשות. ואחד מישראל אתו ית', כמו ושו לי מקדש דק האלשי"ך בתוכו שהיה קדש שיעשו, ושמעו שרצון כל אחד ואחד קיים ושכנתו לזה יעשו לי

תרומה

8

קנב

מקדש, שכל אחד יעשה את עצמו מקדש הראוי שתשכון בו שכנתו ית'. וזה דורש שיקדש האדם את כל עצמותו, לבקש שלימות בכל עניניו, בין אדם למקום ובין אדם לחבירו, במרהסיה ובצנעא, כדי שיהיה כל כולו ראווי שישרה בו אור ה'. ועל כן אין הכרירה ביד האדם לבחור לעצמו שמירת תתום אחד יותר מהשני, כי אין השי"ת דורש לעשות אלא להיעשות, ואי אפשר לאדם להיעשות מקדש הראוי למשכן כבודו ית', כל זמן שנמצא חסרון באיזה מתחומיו.

והנה במצות עריכת המנורה כתוב בפרשת אמור (ויקרא כו, ג) מחוץ לפרכת העדת באהל מועד יערך אתו אהרן מערב עד בקר לפני ה' תמיד. ואמרו חז"ל (שבבבב, ב) שהטעם שהמנורה נקראת 'עדות', הוא משום נר המערבי שהיה דולק לפני ה' תמיד, ממנה היה מתחיל ובה היה מסיים, מעולם לא נכבה. ועל כן הוא 'עדות' לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל. מורים לנו חז"ל בזה, שכל מקום שיש תמידות בעבודת ה', הרי זה עדות שהשכינה שורה במקום ההוא.

ויש ללמוד מזה, שבשיהודי עובד את השי"ת בתמידות דהיינו בכל עניניו, ואין שום תחום בחייו שאין בו בקשת שלימות, הרי זה עדות שאינו רק שומר תורה ומצוות אלא עדות הוא

שהשכינה שורה בישראל ההוא, וזהו הכלית עבודתו. ועל כן התורה נקראת 'עדות', מפני שכל תכליתה היא להורות את היהודי האיך לחיות, באופן שיהיו חייו 'עדות' שהשכינה שורה בתוכו.

ועל כן כשענינו ואמרנו יעשה ונשמע, הניב הקביה מיד במצות בנין המשכן, לאמר, שאין די ביצעה ונשמע, כי אינו דורש מכס רק עשייה ושמיעה, אלא הרינו דורש מכס שתיעשו כל אחד ואחד מכס מקדש לשכינתו.

ולפי זה יש לומר, שכשציוה השי"ת את משה לעשות את הארון ראשון לכל כלי המשכן, היה מקום לחוש שילמדו בני ישראל מזה שהארון מורה על העבודה בין אדם למקום, ועל כרחך הוא עיקר היהדות, כי עליו ציוה השי"ת תחילה. ולהוציא מטעות זו, אמר השי"ת למשה מיד, ונתת אל הארן את העדת אשר אתן אליך, להורות שעל היהודי לחיות חיים של 'עדות' הכוללים מל תחומי העבודה בשווה, ואין ליתן לתחום אחד חשיבות על משנהו.

ובשציוה השי"ת את משה אחר כך לשום את הכרובים על הארון מלמעלה, היה מקום לחוש שילמדו בני ישראל מזה, שהכרובים מורים על העבודה בין אדם לחבירו, ועל כרחך הוא חשוב יותר מבין אדם

5

למקום שהרי צוה השי"ת להניחם למעלה מן הארון. ולהוציא מטעות זו אמר השי"ת למשה מיד פעם נוספת, ואל הארץ תתן את העדת אשר אתן אליך, למנוחת בשנית, שעל היהודי לחיות חיים של 'עדות' הכוללים כל תחומי העבודה בשוה, ואין ליתן לתחום אחד חשיבות על חבירו.

(9)
se

והיינו פירוש המדרש פליאה, שאין 'שמע ישראל' שהוא בין אדם למקום, כלל הגדול בתורה, ואין יאהבת לרעך כמוך' שהוא בין אדם לחבירו, כלל הגדול בתורה. אלא כלל הכי גדול בתורה הוא קרבן התמיד, דהיינו תמידיות בכל תחומי העבודה, כדי שיהיו חיינו עדות, שהכלית עבודתינו היא שנויה מקדש, ראויים שישכון בנו

אור שכינתו ית'. ולזה מביא המדרש ראייה מן הפסוק, 'ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו', שפירושו, 'וכן תעשו לדורות', שהשי"ת דורש מאתנו בכל הדורות שנויה משכן לשכינתו ית'. הרי שבלל הגדול בתורה הוא תמידיות בכל תחומי העבודה, שהרי רק עבודה כזו משלימה את האדם בשלימות, להיותו ראוי שישכון בו אור שכינתו ית'.

ידו רצון שנוכה לעבוד את השי"ת בכל תחומי חיינו, באופן שנויה ראויים שישכון בכל אחד ואחד מאתנו אור שכינתו ית'. ועל ידי זה נזכה שישכון השי"ת בתוכנו בכללות, בבית המקדש השלישי, בכיאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כה, ח

במדרש רבה (תולדות משה ט"ה) מסופר שבשעה שרצו היוונים לבזוז את אוצרות בית המקדש חששו להיכנס אל המקום הקדוש הזה משום כך אמרו: "יכנס אחד מן היהודים לשם תחילה". מצאו אדם אחד פורק עול ושמו יוסף משיתא ואמרו לו: הכנס אתה אל המקדש ומה שתוציא משם בראשונה יהיה שייך לך! נכנס אותו יוסף משיתא אל בית המקדש והוציא משם את מנורת הזהב! כאשר ראו היוונים את המנורה הנפלאה אמרו: אין דרכו של הדיוט להשתמש בדבר נאה כל כך, מנורה זו תהיה שייכת למלך! הכנס שנית ומה שתוציא עכשיו יהיה שייך לך. לזאת לא הסכים יוסף משיתא.

(10)
י' ה' ה' ה'
ל' ה' ה'
ז' ה' ה'
ח' ה' ה'

כאשר ראו היוונים כך הטילו עליו קנס השווה לתשלום מכס של שלוש שנים. ללרות זאת לא נכנע יוסף משיתא ולא הסכים לשוב ולהכנס אל בית המקדש וכן אמר: לא די שהכעסתי את אלוקי פעם אחת, אלא אכעיסנו פעם שניה!... עינו אותו היוונים בעינויים קשים ובתוך כך היה צווח וצועק: ווי! אוי! אוי שהכעסתי לבוראי! במעשהו זה זכה יוסף משיתא להיכנס לגן העדן. יש להבין - שאל הגאון ממוניב' רבי יוסף שלמה כהנמן - הרי אותו יוסף משיתא היה אדם בזוי ושפל שהסכים להיכנס אל תוך בית המקדש ולבזוז את כלי הקודש, כיצד זה הפך בן רגע ליהודי בעל מעלה המוכן למסור את נפשו על קידוש ה'? אלא - השיב הרב ממוניב' - כאשר נכנס יוסף משיתא אל בית המקדש ושהה שם רגע קט, אותה שהייה גרמה בנפשו מהפך מן הקצה אל הקצה. ממושע ישראל בזוי ושפל אנשים הפך להיות קדוש שמקומו מוכן לו בגן העדן.

האנשי משיג אותם - אולם אנו מבינים שיצר האדם הוא הודע
באילו מעשים ניתן להתקרב אליו, לפעמים המעשים נראים בעינינו
מזרים, ורק לאחר שאנו רואים את התוצאות, אנו מבינים את
ערבם.

למשל, אומר שם הכוזרי (מאמר ג, נ"ג, אילו היה אדם שומע על
הולידן היווצרות הוולד, היה בודדא בו כלבו ליחסי האיש והאשה,
היה רואה בזה השפלה גדולה, תרפה ובושה לאדם הנזקק
למעשים מתוחים כאלה, רק לאחר שנזכח בתוצאות המעשים,
כשהילד יוצא לאוויר העולם, הוא למד להכיר את ערך המעשה.

סדר העבודה במשכן, למשל, נראה בעינינו כביד מבוזים, ויש
שכדים ולענים לפעולות אלו. אך לאחר שיוודת אש מן השמים,
ולאחר שהאדם המקריב משתחבט בתעלות קדושה ותתרוממות,
הוא מבין שזו התוצאה של המעשים שעשה.

במקום אחר מתאר הכוזרי כסיל שנכנס לבית המרקחת ומחלק
תרופות, מבלי שיכין בתן נאומיה; הוא אינו מכיר לא במחלה ולא
בתרופה ולא במינון, והוא מקפח חיינם של תולים רבים, רק בידי
רצוק מומחה המרקחת היא סם מרפא (מאמר א, ע"ט).

הדרכה נכונה יכולה להניחן רק מריכוזו של עולם, מוצר האדם, גם
מכונה אלקטרונית אין מפעילים אותה אלא על פי הוראת היצרן.
דע"כ הדינשה הורה פעמים רבות במעשה המושגן "כאשר צוה ה'
את משה", שהדבר נעשה בדיוק לפי רצונו, בלא גירעון ותוספת.

ואכן במסום כל העבודה במשכן נאמר, "וירא משה את כל
המלאכה, והנה עשו אותה כאשר צוה ה' את משה בן עשו - ויברך
אותם משה" (שמות ל"ט, ט"ז). או שרתה השכינה בישראל.

(12) אגרי גמג

ככל אשר אני מראה אותך... וכן תעשו

1 אחד הלקחים שאנו למדים ממעשה המשכן הוא שעבודת ה' אינה
עניין ליוזמה פרטית, ואינה תלויה בהבנתו של האדם. רק אלקים
יצר האדם והבריאה יכול להדריך את האדם כיצד להתקרב אליו.

2 עם הקמת המשכן אימר משה לעם ישראל: "זה הדבר אשר צוה ה'
חצשו, וירא אליכם כבוד ה'" (ויקרא ט"ו, ד). וביארו במדרש: "אמר
להם משה, אותו יצה"ר העבירו מלבכם, וירא עליכם כבוד ה'"
(תורת כהנים ט"ז). ופירש הנצי"ב, שאותו יצה"ר, היינו הרצון

להתקרב אל ה' מתוך יוזמה פרטית, בהתלהבות ובסערת רגשות,
שולל אותו רבש"ע מבול ומול, ישנה הדרכה מדיקת בתורה אין
עושים זאת (התעק רבי ט"ז). ואכן החשש לא היה לשווא. רוב
ראביהוא נכשלו בזה, ונמו בהקריבם "אש זרה אשר לא צוה אותם"
(ויקרא י"א, א).

3 רה"ל בסטרו הכוזרי חווה על יסוד זה כמה פעמים. בדבריו הוא
משתמש במשל מעולם הטבע, שם הקישורים והיחסים בין
היסודות הם מדיקים מאוד, וכשחסר או כשייתר משוה מהם, הנוף
צידון לכליה, אי שאין בשכל האנשי להבין מדוע הדברים פועלים
דווקא כך (ר' כוזרי מאמר ב, מח: מאמר ג, ט"ג; מאמר ד, ג).

4 הנהגה הרין במצוות התורה ובדיני הקרבנות המורבים, בהלכות
הכתמים ובמלוכושיהם, וכן בעיווי המשכן וכליו, שאין השכל

"ועשו לי מקדש", עשיית המקדש והביקור בו גורמים לנפש היהודי
התעלות והשראת השכינה ומקיימים בהם "ושכנתי בתוכם!"
לאשר ספרו את הדברים הללו לגאון רבי אהרן קוטלר, ראש ישיבת
ליקווד, שאל מיד: אם אכן השפיעה השהות בבית המקדש על אותו יוסף
משיחא, מדוע כאשר נכנס במעם הראשונה הוציא את המנורה הטהורה?...
אלא - תירץ רבי אהרן - הרושם החזק מוטבע באדם דווקא לאחר
צאתו. כל עוד הוא שונה במקדש מנימה אין השכל יכול לקלוט ולהבין
את עוול הרגע, רק לאחר שיצא משם יכולה הנפש לקבל את רוב
ההשפעה שיש למקום עליה.

(11) ע

תוכו כבדו

נצפיה איתו וְקָב שְׂדֵר מִכֵּית וּמִדִּין תִּצְפְּנוּ. וְכִי יֵאָמֵר
לְמַד רַבָּא, מִמָּן לְתַלְמֵיד חֲכָם שֶׁאֵין מִיט מְבַר לִיט תַּלְמֵיד חֲכָם. (מִיט מְבַר לִיט)

כַּעֲשֵׂן זֶה מְצִינֵנוּ בְּגִמְרָא (בְּרִיטֹת כַּח ע"א) שֶׁהִיָּה רַבֵּן גְּמֵלִיאֵל מְכַרִּיז וְאוֹמֵר
"כֹּל תַּלְמִיד שְׂאִין תּוֹכֵוּ כְּבָרוּ לֹא יִכְנַס לְבֵית הַמְּדַרְשׁ".

(15)
321 PK

הֵנָּה בְּפִשְׁטוּת בִּיאור הַעֲנִין, שֶׁהַחִיצוֹנִיּוֹת, אֲצֵל כֹּל אָדָם הִיא מַעוּלָה,
כִּיּוֹן שְׂרוּאִים וְיוֹדְעִים וּמְכִירִים אֶת הַנְּהַגוֹתָיו, וְלִכְךָ מְקַפִּיד הוּא לְשַׁפֵּר
אֶת הַנְּהַגְתּוֹ הַחִיצוֹנִית, לְמַעַן יִירָאָה טוֹב בְּעֵינֵי הַצִּיּוֹר, אֲמֵנָּה, תַּלְמִיד
חֲכָם, צָרִיךְ שְׂפִנְיָמוּתוֹ גַּם תְּהֵא טוֹבָה, כְּמוֹ הַנְּהַגוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת שֶׁלוֹ,
וְיִנְהַג גַּם אֶת הַנְּהַגוֹתָיו הַמוֹסְתָרוֹת כְּמוֹ הַנְּהַגוֹת הַמְּפֹרְסָמוֹת שֶׁלוֹ.

וְלַתְּלָמִיד כֵּן, מֵהָאֲרוֹן שֶׁהִיָּה מְצוּפָה בּוֹהַב מִבֵּית וּמְחוּץ, וְהֵינּוּ, שֶׁלֹּא

רִיק הַצִּיּוֹנִי הַחִיצוֹנִי הַנִּרְאָה לְעֵין הִיָּה מְזַהֵב, אֲלֵא אִף הַצִּיּוֹנִי הַפְּנִימִי
שְׂאִינֵנוּ נִרְאָה לְעֵין הִיָּה מְזַהֵב.

יֵשׁ לְהוֹסִיף שֶׁלִּכְךָ הִיָּה הָאֲרוֹן עוֹמֵד עַל שׁוּלְיוֹ וְלֹא הָיוּ לוֹ רַגְלִים,
כִּיּוֹן שְׂכָאִשׁוּר יֵשׁ רַגְלִים אִין תּוֹכּוּ כְּבָרוּ, הַרְגְּלִים מִרְמוֹת כְּאִילוֹ יֵשׁ גּוֹבָה
יּוֹתֵר בָּאֲרוֹן, הוּא עוֹשֶׂה רוֹשֵׁם יּוֹתֵר גְּדוּלָה, וְלִכְךָ הָאֲרוֹן לֹא הִיָּה עִם
רַגְלִים כִּי הַרְגְּלִים זֶה נוֹתֵן רוֹשֵׁם כְּאִילוֹ יּוֹתֵר גּוֹבָה, וְצָרִיךְ לְהִרְאוֹת מֵה
שְׁהוּא וְלֹא יּוֹתֵר.

4

צְדִיקִים מְסַנְתֵּירִים אֶת עַצְמָם

16

אֲבִי מוֹרֵי וְצִ"ל הַקְּשָׁה מְדוּעַ הִשְׁתַּמְשׁוּ חוּ"ל בְּלִשׁוֹן תּוֹכּוּ כְּבָרוּ וְלֹא
בְּרִן כְּתוֹכּוּ, וּבִיאַר, שְׂאֵם תַּלְמִיד חֲכָם בְּרוּ כְּתוֹכּוּ, כְּלוֹמֵר, כֹּל מֵה שֶׁהִיָּה
רוֹאִים עָלָיו בְּחוּץ זֶה כֹּל מֵה שֶׁהִיָּה בְּתוֹכּוּ, הִרִי זֶה נוֹרָא וְאִיוִם, הַחֲפֵץ
חַיִּים הִיָּה גְּדוּלָה לְאִין עוֹרֵךְ מִמֵּה שְׂרָאוּ בְּחוּץ, הוּא עֹמֵל כֹּל חַיִּים
לְהַסְתִּיר אֶת מַעֲשָׂיו, וְכִי הָיוּ כֹּל גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל, תַּלְמִיד חֲכָם, הַפְּנִימִיּוֹת
שֶׁלוֹ גְּדוּלָה הַרְבֵּה יּוֹתֵר מֵהַחִיצוֹנִיּוֹת.

17

הַרְבַּ מְסַנְתֵּיבֵיז הִיָּה עִם יְהוּדֵי אֶחָד אֲצֵל הַרְבַּ מְכַרִּיטָק וְשָׂאל אוֹתוֹ
לְמַה הַחֲפֵץ חַיִּים מְפֹרְסָם לְצְדִיק גְּדוּל, הֲלֹא רוֹאִים שֶׁהִיָּה גֵאוֹן עַצְמוֹ
וְלַמְדֵּן וְלֹא מְפֹרְסָם כֹּלל שֶׁהוּא הִיָּה לְמַדֵּן, אֲמַר לוֹ הַרְבַּ מְכַרִּיטָק הוּא
הַתְּפִלָּה לְהַקְבִּי"ה לְהַצְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ שֶׁלֹּא יִכִּירוּ בְּגֵאוֹנוֹתוֹ וְתִפְלִטוֹ
חַתְקַבְּלָה.

26

לְאַחַר זֶמַן הִיָּה הַרְבַּ מְסַנְתֵּיבֵיז אֲצֵל הַבֵּית יִשְׂרָאֵל, הוּא רָאָה
שֶׁהָאֲדַמּוּ"ר עוֹסֵק בְּלִימּוּד "מִשְׁנֵה בְּרוּרָה", אֲמַר לוֹ הַבֵּית יִשְׂרָאֵל
בְּהִבִּיטוֹ עַל סֵפֶר מִשְׁנֵה בְּרוּרָה הוּא הִיָּה גֵאוֹן. סִיפֵר הַרְבַּ מְסַנְתֵּיבֵיז לְבֵית
יִשְׂרָאֵל אֶת מֵה שְׂאֲמַר הַרְבַּ מְכַרִּיטָק עַל הַחֲפֵץ חַיִּים, וְשָׂאל אֶת אוֹתָהּ
שְׂאֵלָה מְדוּעַ אֶת צְדִיקוֹתָיו לֹא הִסְתִּיר, הִשִּׁיב לוֹ הַבֵּית יִשְׂרָאֵל הוּא לֹא
הַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ לְצְדִיק, הוּא חָשַׁב שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כֹּל מֵה שִׁיְהוּדֵי טוֹב

31

צריך לעשות. הוא החזיק את עצמו כאדם פשוט, הוא ידע שהקב"ה חנן אותו בכשרונות, אבל צדקות הוא היה בטוח שכך מתנהג כל יהודי.

1 (14) מ

הנאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל היה רגיל לומר, של"ו צדיקים נסתרים שעליהם העולם עומד, אין הכונה בדוקא לאנשים הנראים כאנשים פשוטים ובאמת הם צדיקים נסתרים, אלא הכונה הרבה פעמים לל"ו צדיקים ידועים ומפורסמים בצדקותם, אך מ"מ הם צדיקים נסתרים, כי כל מה שידוע על צדקותם הוא לא אפס קצתו מצדקותם באמת, כאשר רוב מעשיהם הגדולים הם בצנעא וסתר ובתוכם יש צדקות גדולה יותר לאין ערוך ממה שנראה מבחוץ.

6

זאת המשכן תעשה (כז-מ)

אמר הקודש ברוך הוא למה עשה לי מסך שאני מתאזר לשכון אצל בני, כשעשיתי מלאכי השרת כן אמרו רבוני של עולם למה אתה יורד להתחננים. סיבך הוא שהיה בסמים, אמר להם הקודש ברוך הוא הייכם שאני עושה כעם שאמרתם, אלא תהילתי מלאך הארץ (ל"ז)

(15) חנה א

ישנם אנשים האומרים, כי השם יתברך הוא כה נסגב וכה קדוש, עד שאין זה כלל לפי כבודו להטיל השגחתו על עולמו השפל, שאינו אלא כנגדו וזיל לעומת העולמות והספירות העליונים. ברם באמת מפניכס הם בנך את כבודו יתברך, שכן אפילו עולמות עליונים אלו כאפס הם לעומת גדלותו ורוםמותו, ואם בכל זאת הוא משפיל עצמו לטוב באותם עולמות, משום שכך הוא רצונו לסען ידע הכל ויכירו את מציאותו של אלוהים המנהיג את העולם, הרי מפילא אמור הדבר גם לגבי העולם הזה. כאשר שואלים המלאכים, למה השם יתברך יורד לברואים התחתונים שבעולם התחתון ושטבוז הוא להיות רק בשמים, הריהו משיב להם: הייכם שאני עושה כעם שאמרתם - הלא גם בהיותי בשמים עשיתי אני כפי שאמרתם, כי אפילו העולמות העליונים ביהוה, הריהם בבהצגת ירידה לעומת גדלותו ורוםמותו, איך על פירכן מסכים אני עם ירידה וצמצום אלה, משום שכך הוא רצונו שהיהוה, תהילתי מלאך הארץ - שכל העולמות, גם אלה העליונים בעיניכם וגם אלה התחתונים בעיניכם, יכירו אותי ויהללוני, כי לתכלית זו נבראו.

11

16

21

כיוצא בזה פרש גם השג"ה הקדוש את המסוק: מי כד' אלוהיו המגביהו לשבת המסתילי לראות בשמים ובארץ (תהלים קיג-ד) - השם יתברך הנהו כה נישא, כה מגביהו לשבת, עד שאפילו, לראות בשמים" גם כן מהוה לגבוו השפלה, ואם הוא משפיל את עצמו להיות רואה בשמים, נקל אישוא להבין שהוא גם משפיל עצמו, לראות בארץ - משום שלגבי גדלותו ורוםמותו הרי גם השמים וגם הארץ מתוים השפלה דומה.

26